

СЯЛЯНСКАЯ

НІВА

Няхай жыве Беларускі Народ!

Адрэс Рэдакцыі і Адміністрацыі:

ВІЛЬНЯ, ЗАВАЛЬНАЯ 6. (Wilno, Zawalna 6.)

Рэдакцыя адчынена штодня ад 9 да 3 гадзінаў апрача свята.

Рэдактар ірыжае ад 12 да 2 гада.

Зямля Сялянству бяз выкупу!

Падпіска:

на адзін месяц — 1 зал., на 3 месяцы — 2 зал., на 6 месяцаў 4 зал., на год — 8 зал.

Для заграіцы удвая даражэй.

Аплата надрукаванага залежыць ад рэдакцыі

ВЫХОДЗЕ ў СЕРАДУ і СУБОТУ.

ОРГАН БЕЛАРУСКАГА СЯЛЯНСКАГА САЮЗУ.

Беларуская вера.

У культуральным развіцці кожнага народу рэлігія адыгрывала і яшчэ адыгрывае вельмі важную ролю. У залежнасці ад тых ці іншых рэлігійных нормаў, ішло той ці іншай дарогай культурнае развіццё народаў і ўзрост дзяржаўнай яго магутнасці. Трэба ведаць, што апрача высування чалавека ў сэнсе чыста рэлігійным, кожная вера зьяўляецца адносна дзейнікам палітычнага характару, замацоўваючым, або разбураючым пануючы рэжым. Калі напрыклад возьмем дзве веры ў б. Расейскай імперыі р.-каталіцкую і праваслаўную, дык кожная з іх апрача чыста рэлігійнага значэння спаўняла палітычныя мэты, прычым, тады, калі праваслаўе было дзейнікам, які замацоўваў пануючы рэжым і пашыраў вялікарасейскую дзяржаўную думку, каталіцтва зьяўлялася дзейнікам, шкодным для русыфікатарскіх метаў улады і адначасна карысным для палітызацыі зямель, ляжачых на ўсход ад этнаграфічнае Польшчы. У сувязі з гэтым, зусім абаснована злаглася агульнае паняцце, што каталіцкая вера ёсць польскай, а праваслаўная расейскай верай. Калі браць кожную з гэтых вераў з пункту гледжання палітычнага, дык, ёсць ведама, дагэтуль так было, што на нашых беларускіх землях існавалі дзве самыя большыя па ліку прыхажан веры, гэта расейская вера і польская вера. Але на колькі Беларускі Народ узыйшоў на адраджэнскі шлях, шлях поўнага свайго вызвалення і на колькі яшчэ іскрыцца ў яго душы рэлігійнае пачуццё, трэба каб гэтае пачуццё знайшло сабе адпаведныя варункі для свайго існавання. Ці ж польская, ці расейская вера могуць даць беларускаму народу такія варункі? Ясна, што не. Толькі беларуская вера можа быць карыснай для нашага Народу, толькі яна можа ня толькі не перашкаджаць але яшчэ памагаць Беларускаму Народу вызваляцца з усяе тае няволі, у якой ён апынуўся. Якая-ж гэта беларуская вера? Тая самая праваслаўная і каталіцкая вера можа быць беларускай верай, толькі ад першай трэба адкінуць яе расейскасць а ад другой яе польскасць, (бо гэтыя палітычныя ахварбоўкі якраз скіраваны проці Беларусаў) і дадаць беларускасць. Як праваслаўная царква, так і каталіцкі касцёл стануць тады беларускай нацыянальнай верай, якая ня будзе служыць чужынам, а толькі свайму беларускаму Народу і быць адным з важных дзейнікаў яго вызвалення.

Калі ходзе аб беларусізацыю каталіцкага касцёлу, дык можна сцьвердзіць, што ў гэтым кірунку ўжо зроблены першы крок. Ёсць некалькі дзесяткаў ксяндзоў, якія,

ВОКАМ ПА СЬВЕЦЕ.

У папярэднім нашым аглядзе гаварылася аб недасканальнасці чалавека. З гэтакага палгляду рабіліся вывады, што сучасны чалавек — разумны зьвер, г. зн., што ў людзей перамагліся — розум і дзікасць. Вынікам гэтакае недасканальнасці, паміма розных філязафічных разважанняў, якія адкідаюць гэтыя нягодныя праявы, ствараецца на сьвеце гэтак, што чалавек у адносінах да сябе падобнага стараецца выкарыстаць другога ўсімі магчымымі спосабамі. Дык ці не рэзультат гэтага зьяўляецца тое, што наша Бацькаўшчына — Беларусь падзелена, што нашу зямельку забіраюць асаднікі ды каляністы?..

Але-ж мы не адны ў сваім няшчасці і нядолі... На сьвеце яшчэ многа ёсць гэтакіх людзей, якія як мы паняволены і знаходзяцца пад чужацкім панаваньнем. Усе яны імкнуцца да вызвалення і так ці іначай змагаюцца са сваімі гаспадарамі. Праўда, некаторыя з іх, як і мы, тэмпа змаганьня, з тых ці іншых прычынаў вядуць вяла, а другія па геройску выступаюць проці сваіх валадыроў. Да лічбы апошніх належаць Мароканцы.

У паўночна-заходнім кутку, адной з пяці частак нашай плянэты — Афрыцы існавала некалі незалежная самастойная дзяржава Марокка. Абмятая з двух бакоў водамі Атлянтыцкага акіяну, гэтая старонка вабіла зьвярынае вока эўропэйскай культуры, дык, і ня дзіва, што больш як дваццаць гадоў таму назад, Францыя захапіла гэтую старонку і падпарадкавала 8 мільёнаў яе жыхарства пад сваё „культурнае“ панаваньне. Іншыя дзяржавы таксама маючы вока на Марокка, быццам, заступіліся за гэтую старонку і гэтакім парадкам паміж некаторымі з іх распачаліся гутаркі — торг за толькі што забітую пташынку. У рэзультате тэргу, як і трэў было думаць — Марокка падзялілі на тры часткі: большая, такі асталася Францыі, меншая Гішпаніі, а Танжэр — порт стаў нейтральным пад аховаю: Францыі, Гішпаніі ды Англіі, якія мелі на мэце супольнае карыстаньне.

У працягу амаль-што дваццаць гадоў Мароканцы ціха і пакорна насілі чужацкае ярмо, але-ж нарэшце зварухнуліся і вось — распацаўшы барацьбу з Гішпаніяй — Мароканцы хутка прагналі іх са сваёй зямелькі, а тагды ўзяліся за Францыю і таксама, мелі вялікі паспех. Каб здушыць імкненьне да волі і ўтры-

маць сваё панаваньне Францыя і Гішпанія супольнымі сіламі выступілі проці Мароканцаў. Распачалася крывава і зярдлая барацьба. Мароканцы пад кіраўніцтвам свайго павадыра Керым — доўга змагаліся, але-ж фізычна не вытрывалі і паддаліся ізноў сваім панам. Францускія і гішпанскія крыважэрцы жорстга расправіліся з Мароканцамі і ўсё быццам прыціхла і праўда: аружна фармальна барацьба прыціхла, аднак-жа дух Мароканцаў не зламаўся: ён вітае ў Марокку ўвесь час і будзіць і кліча народ да вызвалення.

Некалькі дзён таму назад Мароканцы захапілі чатыры асобы з лічбы эўрапейцаў, у тым — нейкага а сям'і французскага консула.

Газеты падаюць, што гэтых нявольнікаў Мароканцы гэтак схавалі, што французы ніяк ня здоляюць знайсці іх.

Быццам нявольнікі атпраўлены ў рукі аднаго з мароканскіх павадыроў Ульда, які знаходзіцца пад уплывам другога павадыра Гусейна-Тэмгаса. Гэта апошні ведамы тым, што ўласнаручна забіў двух сябраў сваёй сям'і, якія дазволілі сабе загаварыць з французскімі афіцэрамі. Вось дзе, запраўды нацыяналістычныя праявы — страшэнная адзнака неамаўскага ўціскачоў.

Паміж Французамі і Мароканцамі ідуць перагаворы аб выдачы нявольнікаў. Мароканцы дамагаюцца ад Французаў некалькі мільёнаў франкаў выкупу, а таксама быццам хочуць выставіць рад дамаганьняў палітычнага характару. Французы чакаюць ізноў аружнага паўстаньня, якое ізноў можа зьявіцца ў любых момант.

Ня робячы далейшага аналізу гэтых падзеяў, хочыцца аддзіць адну, годную ўвагі, адзнаку — нацыянальную сьведамасць Мароканцаў. Пры наліччых такога патрыятызму і жаданьня — барацьбы і змаганьня, лёс Мароканцаў гатуе ім безумоўнае абаўленьне: іх нядоля загіне...

Дык усе паняволеныя народы павінны браць прыклад ад „геройскага“ мароканскага вароду, калі хочуць быць вольнымі...

Мароканскаю справаю, увесь час цікавіцца Італія, якую абмінулі пры раздзеле здабычы, дык і ня дзіва, што яна шукае спосабу каб найсьці „сваё“. І вось цяпер, калі апякуны над Танжэрам думаюць васьці гутарку над тым, каб чым-колечы „апчаслівіць“ Танжэр, Італія

тым ці іншым шляхам праводзяць у жыццё ідэю аб беларускасці рэлігіі. Праўда, праца гэта вельмі памалу пасоўваецца ўперад, дзякуючы пануючай уладзе, аднак народнае захопленне ў тых мясцох, дзе выявілася беларусізацыя касцёлу, сьведчыць аб тым, што праца на гэтай ніве прынясе пажаданыя рэзультаты. Шмат горш стаіць справа з беларусізацыяй царквы. Беларускія сьвяшчэньнікі выхаваны ў духу праваслаўнай але расейскай веры, ніяк ня могуць зразумець, што іх верыня патрабуюць праваслаўнай, але беларускай веры і затым зусім не прабуюць беларушыць царкву. Нічога дзіўнага, што ў сувязі з гэтым рэлігійнасць сярод прыхажан вельмі абніжана. Калі ўжо не магчыма, або цяжка змусіць старых сьвяшчэнь-

нікаў беларушыць царкву, дык прынамсі новыя сьвяшчэньнікі павінны заняцца гэтай працай. Дзеля гэтага перадусім патрэбна, каб новыя сьвяшчэньнікі былі самі выхаваны ў духу праваслаўнай беларускай веры. Беларускае грамадзянства ў сваім-жа інтарэсе павінна дамагацца ад духоўных уладаў, каб праваслаўныя сямінары ў Заходняй Беларусі выпускалі беларускіх, а ня польскіх ці расейскіх сьвяшчэньнікаў, і затым, каб навука ў гэтых сямінарыях адбывалася ў беларускай мове. Справа беларусізацыі Віленскай духоўнай сямінары зьяўляецца вельмі насцьпеўшым і, выказваючыся цяпер за гэтую беларусізацыю, заклікаем усіх Беларусаў праваслаўных падняць у гэтым кірунку адпаведную акцыю.

Праваслаўны.

паказала, што і яна мае ахвоту далучыцца да супольнае акцыі. У мэтах гэтага зрабіла адпаведную дэманстрацыю, а іменна: паслала марскую эскадру ў Танжэр. Гэтай візыце ўлучнасьці з нейкімі, хоць і неафіцыйнымі італьянскімі заявамі, што Італія вельмі цікавіцца справамі Марокка, дазваляе рабіць вельмі важныя вывады. Гавораць, што гэта зьяўляецца перасьцярогай для Францыі аб небяспецы для яе з боку Італіі.

Па італьянскім заявам Танжэр мае быць для Італіі вельмі важным, з прычыны таго, што ляжыць у варотах Сярэдняземнага мора. Танжэр паложаны каля праліва Сярэдняземнага мора ў Атлянтыцкі акіян. Дык ня маючы права карыстацца Танжэрскім портам, Італія ня мае вольнага праходу цераз праліў.

Як бачым, дык мароканскія справы вельмі забыталіся... Але бадай што ці ня горш забыталася і Румынія ў сваім унутраным жыцьці.

У Румыніі ёсьць адзін малады чалавек на імені Кароль. Гэта сын караля Фердынанда, які пры жыцьці свайго бацькі, як караля Румыніі, быў наступнікам прэстола (трону)...

А можа дзеля таго, што меў многа вольнага часу, дык заняўся каханьнем... ды ажаніўся з нейкаю звычайнаю паненкаю—Лупеску. Аднак-жа прынца Караля разжанілі з Лупеску, ды ажанілі з грэчаскаю каралеўнаю Алёнаю, ад якое радзіўся ў іх сын Міхась. Гэтакія пературбацыі давала Караля да таго, што ён зрокся свайго прыноўства і сям'і, ды са сваёю каханкаю Лупеску лупнуў з Румыніі ў Парыж. І жыў там да бацькавай сьмерці.

Па сьмерці Фердынанда, каралём Румыніі стаў шасьцігадовы сын Караля—Міхась. Дык і вышла тое, што каралём зьяўляецца сын, а бацька астаўся на баку. І вось цяпер Кароль гавора, што сын яшчэ пасьпее быць каралём, яго ня ўцяча, дык забраўшы назад адрачэнне Кароль ужо таксама хоча скінуць сына ды стаць каралём Румыніі. Бяда толькі ў тым, што Румынія яго ня хоча. Аднак-жа знаходзяцца людзі, якім і Кароль-любы. А гэтакім парадкам румынскія палітнікі разьбіліся на два лагеры: адзін за Міхася, а другі за Караля. Сам Міхась, як дзіця, дык і нічога ня робіць. Ад яго імяні кіруюць аякуны. У сувязі з гэтакімі пературбацыямі ў Румыніі палажэньне вельмі напружанае. Перамагаюць пакуль-што міхалісты, якія арыштоўваюць каралістаў. Можна чакаць, што ў Румыніі здарацца паважнейшы падзеі, а тагды здаецца жалезная мятла вымеце як адных так і другіх, бо ў Румыніі, якая зьяўляецца саюзнайца Польшчы, гэтак пастаўлена справа, што добра, асабліва нацыянальнасьць меншасьці, і днём са сьвечкаю ня знойдуць.

У Румыніі пануе буржуазія ды абшарнікі, якія можа наймацней як дзе, ціснуць беднага чалавека. І калі надыйдзе час разраўнуць, дык атрымаюць належную заплату. А тое што гэтак будзе, за гэта гаворыць ўсё на сьвеце.

Зыркні.

3 жыцьця Польшчы.

Ігра ў Сойм.

Польшча апошнімі часамі адзначаецца вынаходам новае, вельмі забаўнае ігры, якая называецца „Ігра ў сойм“. Судзячы па тых справаздачах, якія чытаем у польскіх газэтах, дык гэта надта цікавая ігра.

Падаём і мы справаздачу аб гэтай ігры для нашых чытачоў з апошняга сэансу.

3 г. лістападу па дэкрэту п. Прэзыдэнта паслы польскага Сойму зьехаліся для таго, каб працаваць над бюджэтам, каб абгаварыць справу прыходаў і выдаткаў на наступны год.

Самы бюджэт — які зьяўляецца возам паперы — прывязьлі ў Сойм і здалі ў канцэлярню. Так што як толькі распачалося паседжаньне Сойму зараз-жа марш. Сойму п. Ратай паднёс Сойму воз папераў на якіх быў запісаны бюджэт. Паслы адаслалі яго ў камісію.

Тагды віцэ-прэміер п. Бартэль заняў трыбуну і прачытаў дэкрэт п. Прэзыдэнта аб тым, што Сойм замыкаецца да 28 г. лістападу. Так што ўся ігра адбылася ў працягу 8 мінут.

Ад гэтае ігры соймавы архіў павялічыўся цэлым возам паперы і болей нічога... Абсалютна нічога!...

Добры ураджай.

У гэтым годзе ў Польшчы вельмі добры ўраджай, але-ж не на збожа, а... на сьвяты. Паміма 3-га мая, адбыліся гэтакія вось сьвяты: Прывязьлі з заграціны на бацькаўшчыну косьці пісьменьніка Славацкага, сэрца ваяўніка Касьцюшкі, каранавалі польскаю каронаю Матку Боскую Вострабрамскую, паставілі памятник Радымінскім ваяўнікам, сьвяткавалі 7-я ўгодкі захопу Вільні і г. д. А цяпер вась 11 г. лістападу адбудзецца сьвята — 9-х угодкаў незалежнасьці Польшчы. Гэта ўсё робіцца каб „накарміць“ дух народу... Ну а жалудак? Глупства, пане, дабрадзею, вась як!...

НАВІНЫ.

— **Выезд Беларускага Народнага Тэатру на правінецю.** Пасьля грунтоўнай рэарганізацыі Беларускага Народнага Тэатру пад дырэкцыяй П. Булгака выяжджае на правінецю. У першую чаргу маюць быць аб'езды наступных павятоў: Сьвенцянскі, Пастаўскі, Вялейскі і Маладэчанскі. Першы спектакль мае адбыцца ў Стара-Сьвенцянах, далей у Лыгігуцах, Сьвіры, Гайдудішках, Паставах, Дунілавічах, Глыбок і г. д.

— **Павятовая канфэрэнцыя Белар. Сялянскага Саюзу.** У м. Каргуз-Бяроза 30 кастрычніка г. г. адбылася пружанская павятовая канфэрэнцыя Беларускага Сялянскага Саюзу. Прысутных на канфэрэнцыі было 56 чалавек. Прадэманстравалі і рэзалюцыі падамо ў наступных нумарох.

Што дзеецца ў сьвеце?

Падарунак на дзясатыя ўгодкі.

З прычыны дзясатых угодкаў існаваньня большавіцкае ўлады, як пішуць газэты, маскоўскія заправілы выдалі дэкрэт, якім, як падарунак пралетарыяту і ўсім вернападудным, даецца вялікая міласьць і ласка, а іменна: адмяняецца сьмяротная кара за ўсе праступкі, апроч тых, якія падойдуць пад контр-рэвалюцыю. Значна, у савецкім царстве, можна будзе ўхіліцца ад кары сьмерці за ўсе праступкі, але калі кіўнеш пальцам на сучасных гаспадароў савецкага гаспадарства, дык тады—капут. Рэч зразумелая, што сябе найлепш бароняць!

Ізноў старая песьня.

Ідзе падгатаваўчая праца да новае канфэрэнцыі аб разаружэньні. Значна ізноў зьдудца прадстаўнікі больш-менш усіх дзяржаў і заяўляюць песьню на стары лад. Будуць ізноў гаварыць аб тым, што добра было-б калі-б скасавалі войска... Але-ж сумліўна, каб хто небудзь ды паважыўся на які-колечы крок. Да гэтуль мы відзім, што насупроць гутаркі аб разаружэньні ўсе дзяржавы толкі і рабілі тое, што ўваружаліся...

60 ахвяраў буры.

Бура, якая праняслася нядаўна над Англіяй выклікала 60 чалавечых ахвяраў, якія былі, або забіты або ўтапіліся. Найбольш уцярпела партовае места Флідбур дзе цэлыя кварталы былі залітыя вадою, якую бура падняла з мора. 600 асобаў там асталася бяз даху над галавою, бо дамы іх былі зруйнаваны. Карабль „Бама-Пер“, які выехаў ратаваць рыбакоў, загінуў сам у хвалях мора і ўсе яго насажыры.

Нітайскія падзеі.

Карэснандэнт „Дэйлі Тэлеграф“ тэлеграфуе з Пекіну ў Лёндан аб павароце да актыўнай дзейнасьці гэнэрала Ву-Пэй-Фу, які стварыў саюз з Чанг-Тсо-Лінам і Ханькоўскім гэнэралам Чанг-Чай-Чынам для супольнае барацьбы проці нанкінскага ўраду. Апрацаваны ўжо дэталены плян супольных ваенных дзеяньняў, згодна якіх Чанг-Тсо-Лін павінен заатакаваць правінецю Шаньсі з поўначы, у той час як шантунская армія распачне наступленьне з усходу. Адначасна Ву-Пэй-Фу і Чанг-Чай-Чын выступяць проці Шаньсі з паўднёвага боку.

Ня гледзячы на гэтакія праекты нанкінская армія ідзе наперад удоўж ракі Ін-Цэ-Кіянга ў кірунку на Ханькоў. Армію падтрымоўваюць шэсьць канаверак, якія абстрэльваюць армію ханькоўскага ўраду пры яе адступленьні.

Што датычыць фронту проці гэн. Фэнга, дык як па вестках „Дэйтшэ Алгемэйн Цейтунг“, армія Чанг-Тсо-Ліна захапіла сталіцу правінеці Ханан места Кайфэнг. Армія гэн. Фэнга адступае не выказваючы сур'эзнага спраціву.

Вось і ўсё што можна сказаць аб кітайскіх падзеях. Як відаць з гэтага, дык вайна ідзе далейшым цягам.

якуб колас.

Сымон Музыка.

Поэма.

(Працяг).

Месяц выплыў, пасьвятлела;
З мроку цэркаўка бел-бела,
Як і ён, глядзіць нясьмела —
Болей страху на іх твары,
Месяц! лепш схавайся ў хмары,
Бо ў тым блеску-асьвятленьні
Больш замецён, менш збавеньня—
Страшна гэтае судэньне!
Ці з кары старога дуба
Нос висоўваецца, губа,
Сьмех, ды страшны; рот бяззубы,
Хтось вылазіць з-пад карэньня...
Ці то помста зьневажэньня?
Страшна гэтае судэньне!
Хлопца сьцішна і маркотна...
Ноч цянюецца дрыготна...
Дзесь хтось сьвіснуў траякrotna,
Сьвіснуў!... хто? для якой мэты?
Ці то знак які? прыметы?
Ці то страшны рабін гэты?
Ці то пташка мімалётна?
Хлопца сьцішна і маркотна.
Ноч глыбее, поўнач скорая;
Сьвечыць ў небе бледна зоры,
А картма з-за калогору
Выглядае так жалобна;
На астрог яна падобна.
Ён, яна стаяць асобна,
Яны разам былі ўтора...
Ноч глыбее, поўнач екура.
Крыкнуў певень дзесь далёка,
Ды так глуха, так глыбока,
Так нясьмела-адзінока!
Ціш, глухота, нема ўсюды,

13) У вушох бы ёнкі-гуды,
У вачох той рабін руды...
Што там бачыць яго вока?
Крыкнуў певень дзесь далёка.
Але блізка час сьвятаньня,
Зьнікнуць страхі ўсе дазваньня,
Дык жыві-ж ты, вандраваньне!
Мрок радзее, ноч сьвятлее,
Ноч і добрай быць умее.
Жывіць душу зноў надзея,
Сэрца цешаць песьні раньня...
Блізка, блізка час сьвятаньня!
Дрэме чутка ў полі ніва,
Выступае лес маўкліва
З мроку чорнаю пілюю,
Хмарак шоўкавая грыва
Расьцілаецца гульліва
Агнячарванай мятлюю.
Ты-ж зоркі, бы дзяўчаткі,
Дзесь бягуць у свае хаткі,
І апошні раз іх вочкі
Шлюць свой усмех разьвітаньня,
Промень ласкі і каханьня,—
Да наступнай яснай ночкі.
Дзень праз цёмныя заслоны
Падмае сьцяг чырвоны,
Каб сагнаць з зямлі туманы.
Чырвань льецца на загоны,
Нішчыць цымы пасады-троны;
Дню складаюць гімн паляны.
Хлопец чуе адраджэньне;
Ноч прашла, пазбыта цыма,
Волен ён, канец мучэньню,
Не гняце яго карчма!
Так прывольна, так прасторна!
Што было — прашло, як дым;
Ён ідзе, ідзе напорна
Крокам сьмелым, маладым.
Ён вітае яснасьць неба,
Сакаўнае поле, лес,
Пах зямлянай, сьвежай глебы,

Каласкоў жывы навес,
Многадумныя прасторы
І шумлівыя бары...
Унь і хвой ў жытнім моры,
Бы дзьве родныя сястры,
ён пазнаў іх, ён ім рады—
Ён замеціў іх талы.
Скора будучь і прысады—
Ці ня іх унь то рады?
Ён ідзе, падходзіць сонца,
Лес агортваецца ў сіль...
Будзе гарача бясконца,
Хоць садзіся адпачынь!
У бок глянуў, там сунічкі,
Бы каралі на траве.
Ну, прыпнак невялічкі—
Ён зьбярэ іх жменькі дзьве!
І лясак тут такі слаўны—
Так і горне той лясак.
І дзесь дрозд, знаёмы даўны,
Падае там галасок.
Як-бы ў госяці заклікае.
І Сымонка не чакае:
Ён з дарогі зварачае
І на сонцы пад кустом
Прысядае, спачывае,
Потым моцна засынае,
Распрасцёршыся пластом.
Доўга спаў ён, як забіты;
Сонца ўстала на паўдні,
І гудуць над ім сярдзіта
Дзеці лесу, авадні.
— Устань, любы!—шэпча сонца.
Уставай!—шуміць дубок.
— Абудзіся, галубок!—
Кажуць травак валаконцы.
— А-а!—Ён вочы раскрывае,
— Дзе-ж то я!—глядзіць вакол.
Перад ім сьцяна жывая,
Над ім шалка баравая,
Лес—зялёны частакол.

І адразу ясна стала—
Вольны ён, ён ня слуга!
Разышлася і прапала
Гэта сонная смуга!..
Але што-то? здань ці дзіва?
Ці то лес навёў туман?
Мільгатнула штось маўкліва,
Бы ажыў унь той дырван,
Вочкам бліснуў дурасьліва!
Не, ня можа быць, то—зман!
То быў вобраз іскразьзянны,
Момант радасці, надзей,
Сэрца гімн агнём параным,
Песьня зорак, сонцавей.
Зьнікла здань—так сон зьнікае,
Але водгульце яе
У вачох яшчэ бліскае
І спакою не дае.
Ды якая-ж то праява?
Сон няўспомнены ці яў?
Ці русалчына забава?
Ці лясун пажартаваў?
І задумаўся хлапчына.
„Сон такі прысьніў, знаць я“.
Над ім гэтая хвіліна
Вее чарамі жыцьця.
— Ё!—махнуў Сымон рукою,
Каб ход іншы думкам даць:—
Ня мне з доляю такою
Аб ёй марыць і гадаць!
Сеў і з клумка ён вымае
Рыбу, хлеб кладзе на дол;
Няхай Шлём прабацае:
Шабасовы гэта стол!
Будзе сьнеданьне, бы ў пана,
На пахучым мурагу...
Што за цуд? з таго дырвану
Хтось азваў:—Сымон! а-гу!—
Ён ускачыў, азірнуўся,
Галавой абвёў вакол;
Бачыць—куст узварухнуўся,

Паслы Шакун і Шапель не прыняты ў Беларуска-Пасольскі Клюб.

У пятніцу 4-га лістапада адбылося паседжанне Беларускага Пасольскага Клубу, на якім між іншымі справамі разглядалася справа заявы паслоў Шакуна і Шапеля аб прыняцці іх у Беларуска-Пасольскі Клуб. У гэтай справе Клуб вынес наступную пастанову:

„Дзея таго, што паслы Шакун і Шапель у працягу пяці гадоў зрабілі шмат шкоды Беларускаму народу, належачы да роўных польскіх, варожых да беларускіх спраў, арганізацыяў, а таксама і дзея, таго што ўспомненныя паслы пасыла падачы ў Беларуска-Пасольскі Клуб заявы аб прыняцці іх у склад сяброў клубу, ня выказалі ніякіх пачынаў у кірунку напавы іх мінулай шкоднай працы, Бел. Пас. Клуб пастанавіў: паслоў Шакуна і Шапеля ў склад сяброў Клубу не прыняць“.

Гэтую пастанову падпісалі: Старшыня Ф. Ярэміч, сяры — Ю. Сабалеўскі, В. Рагуля, Кс. А. Станкевіч, сэн. А. Назарэўскі і сакрэтэр сэн. В. Багдановіч.

Паслы прыняцця гэтае пастановы ў канцэлярыю Союму было выслана паведамленне наступнага зместу:

Гэтым паведамляем, што п. паслы Шапель і Шакун не належачы да Беларускага пасольскага Клубу.

(—) Ф. Ярэміч
Старшыня Беларускага
Пасольскага Клубу,
пасол Союму.

(—) Сабалеўскі
за сакрэтара.

Юрыдычныя парады.

Юрыдычная Сэкцыя Бел. Інст. Гаспадаркі і Культуры гэтым падае да агульнага ведама, што кожная парада, як вусная так ліставая, у кожнай паасобнай справе каштуе 50 гр. Калі інтэрэсант у лісьце пытаецца парады ў некалькіх справах паасобных, дык павінен прыслаць належнасьць па 50 грош за кожную паасобную справу. Апрача належнасьці за параду трэба прыслаць паштовую марку на адказ.

Такім чынам, калі хто звяртаецца пісьменна ў Юрыдычную Сэкцыю ў адной якой небудзь справе, дык павінен адначасна прыслаць 70 грошай паштовымі маркамі. Інтэрэсанты, якія не прышлюць з гары належнасьці за парады і на паштовыя расходы, не атрымаюць адказу на свае лісты.

Юрыдычная Сэкцыя паведамляе, што юрыдычныя парады высланы ўжо наступным інтэрэсантам: Гр. гр. Раману Прыбынку, Базылю Нехвадовічу, Канст. Чарапуку, М. Клаўсюцю і кс. Семашкевічу.

Юрыдычная сэкцыя Інстытуту.

Гаспадарскі аддзел.

Торф наша багацьце.

На Беларусі ёсць шмат імшарных балот, якія пакрыты белым мохам, журавінамі, багульнікам, верасам і інш. На адной дзесяціне такога балота, згодна Горацкіх дасьледаў, кожны год нарастае каля 420 пудоў сухога моху. Сьцяблі гэтага моху кожны год згніваюць і ўтвараюць імшарны торф. Няма такога кутка ў нас, дзе-бы не знайшлося торфу. Мясцамі ён залеглае глыбока, мясцамі влітка; бывае ён чорны, руды, валакністы, ці сыпучы.

Гэты торф для нашае гаспадаркі зьяўляецца капіталам, які мы мусім самі сварыстаць. Торф — годны для нас, як угнаенне нашых спытаваных нівак, таксама і на апал. Торф найлепш капаць у познюю восень, калі ў гаспадарцы набіраецца больш свабоднага часу. Выкідваючы торф з ямы трэба сыпаць яго ў невялікія капцы, каб торф праветрыўся і страціў шкодную для зямлі кваснасць. У гэтых капцах торф мусіць ляжаць год. Калі торф ужо перагниў і прасох, дык яго можна вазіць у двор пад паветку.

Сухім торфам трэба пасыпаць гною у хлеве і прыкрываць яго саломай. Такім спосабам у нас прыбудзе гною і якасьць яго палепшыцца, бо торф забірае ў сябе ўсю жыжку ў хлеве, якая без торфу часта выпякае з хлева. Сухі торф карысна ўжываць да кампостаў: няма лепшага гною на нашы сады і гароды, як кампост з торфу. Кампост гэты робіцца так: торф кладуць у вал вышыняй 2 аршыны, шырынёй 3 аршыны. Перакладаюць яго саломай і пасыпаюць вапнай. Торф у валох павінен ляжаць цэлы год, у працягу якога трэба яго перакінуць лапатамі разоў тры, каб торф добра перарабіўся. Воз такога кампосту больш варт як некалькі вагоў гною з кепска кормленых жывёлаў. Калі ў гэты кампост трохі дабаўляць попелу з печы, сьмяцьця, сажы і другіх адпадкаў гаспадаркі, якія марнуюцца ў нас, дык якасьць кампосту яшчэ ад гэтага палепшыцца. Тарфяны кампост добра ўжываць пад прышчэпы, ад чаго яны хутка растуць і даюць добрыя фрукты. Варыва па кампосце расьце буйна і не баіцца засухі.

Сварыстоўваючы торф на подсыцілі у хлеве, гэтым мы захоўваем салому на корм. Апрача гэтага, ужываючы торф на подсыцілі, бывае больш гною, а жывёла менш прастуджаецца і лепш чуецца на здароўі.

Торф валакністы добра надаецца на апал. Наш хлеброб часта па дрывы едзе за сьвет, між тым, як апал знаходзіцца пад бокам. Прыгатаўляецца торф на апал так: выразаюць з торфу цэгліны, кладуць на два дні кантам, а калі ўжо цэгліны добра абсохлі, дык складаюць іх у клетку, каб вецер праходзіў скрозь зложаны торф. Такім спосабам прасушаны торф можна ўжо вазіць у двор і хаваць у будыніну. Сухі торф гарыць добра і толькі патрэбны трэскі на падвадку.

Гаспадар.

Весткі з Краю.

Аб земляробскай выстаўцы ў Клецьку.

Нядаўна адбылася ў Клецьку трохднёвая земляробчая выстаўка, наладжаная Клецькім акруговым Саюзам „Kółek Rolniczych“. Наагул выстаўка прайшла слаба: Былі выстаўлены тая-ж плугі, бароны, малатарні арфы і г. д., якія селянін бачыць кожны дзень. Было некалькі гатунковых каней ды кароў, з вялікіх маўнтаў, пераважна з ардынацыі Радзівіла. Адзначаўся багацьцем сваіх эспанатаў аддзел збажжавых расьлін. Тутка ня толькі маўнткі, але і нашае сялянства (пераважна з хутароў), паказалі шмат цікавых рэчаў. Так адзін селянін прывёз сноп свайго жыта ў адзін сажэнь вышыняю, другі сноп аўса, трэці і ячмень, грэчкі і г. д., словам селянства паказала, што можна працаваць і ня чураецца навейшай земляробскай культуры. Затое нашы „культуртрагеры“ п. п. асаднікі, дык нічога ня прывязьлі на паказ, ды і што яны маглі паказаць? Ім доўга яшчэ трэба вучыцца ў нашага селяніна!.. Зьвяртаў на сябе агульную увагу, аддзел жаночай работаў. Першае мейсца ў гэтым аддзеле займалі беларускія эспанаты, ткальнямі вырабамі нашых жанчын. Гледзячы на коўдры, ручнікі, настольнікі, палотна, радавалася сэрца, што наперакор заявам нашых ворагаў аб адсутнасці кутурты і таленту ў Беларускам народзе, гэтакія, як паказала выстаўка, перавышаюць „культуру і здольнасці“ п. п. асаднікаў, ды каліністых, якія нічога ня выставілі.

А гэтым апраўдваецца ўдзел беларускага сялянства ў польскай выстаўцы.. Без гэтага была-б не пажалана прысутнасць беларускіх эспанатаў на выстаўцы „Kółek Rolniczych“.

Мужычок.

НАШАЯ ПОШТА.

П. Доля. Ваш заклік зьмяшчам, вершы крыху заслабныя.

А. Валувічу. Газэту пасылаем Вам. Гр. М. Вершыніну. Матэрыялы атрымалі. Будзем друкаваць крыху пазней.

М. Мацюшу. Можам выслаць Вам ад 69 нумару, калі прышліць нам належную падпіску. Савошчыку С.: — пробны нумар паслалі.

П. Сапачу, Кізевічу Ф., Семашкевічу С., А. Хоцьку, Крулікоўскаму Ю., — газэту пасылаем.

Дасталі ад:

Захара Босага — 3 зл.; Арэхвы А., Варбickaга В., Ганны Грышэль, Н. Смыка, Паляка Язэпа, Нікановіча Сьд., Паляка Я., Каханскага П., Таранца Яз., Валцева Відолі — па 2 зл.; Кохно М., Пілецкага Гр. — па 1 зл.; Сапыля Ю. — 90 гр.

І адтуль, бы сьветлы дух,
Тварык мілы выглядае,
Здаваленьне, сьмех на ім.
Шчасьце радасьць маладая
Зьяе сонцам веснавым.
— Ганна! Родненькая Ганя!
Крок наперад ён ступіў,
Так здзівіўся і ў тым стане
Рукі сьмешна апусьціў.
— Ай, Сымон! які дзіўны ты!
Ганна сьмехам залілася.
Сьмех, бы зорамі спавіты,
І галоўка самавіта
З траўкі-зелені ўзнялася.
І бліскаюць яе вочкі,
Як у жыце васількі;
Голас — срэбраны звоначок,
Шчоткі — макавы лісткі.
— Дзе спаткаліся, Сымонка!
Як жа ты папаў сюды?
А як зыгнуў ад нас гонка —
Помніш тую ноч... тады?
Ганна борзда гаварыла,
Распытоўвала сябра,
Нават трэшкі пажурыла,
Што іх выракса двара.
— Я зьбіраю тут суніцы,
Зіркі — аж бачу, нехта сьпіць!
Я спужалася, дурніца:
Злодзей, думаю, ляжыць!
Я ўжо бегчы прэч хацела,
Ды дай, думаю, зірну
На разбойніцкае цела“.
Крок ступаю я нясьмела,
Толькі ціхенька гарну,
Як зірнула-ж — і пазнала!
І так шкода цябе стала —
Не пасьмела я будзіць,
І гадзіны дзьве чакала —
„Няхай, думаю, пасьпіць“.
Ці здароў-жа? як жывецца?

Скуль ідзеш? куды? зачым?
Сядзьма тут! — Яна сьмяецца
І садзіцца радам з ім.
І так добра стала ў лесе!
Ён бярэ ле руку,
А зязюлька на суку
У жывой зялёнай стрэсе
Ім варожыць штось — ку-ку!
Ён глядзіць дзяўчыны ў вочы,
Ён маліцца ёй гатоў,
Ёй сказаць так многа хоча,
Ды ня знойдзе толькі слоў —
Аж той дрозд з яго рагоча!

Сымон.

Ах, Гануська, як я рады!
І вось, Ганя, што дзіўно:
Мяне гнала штось з прысады
І шаптала мне адно —
„Ідзі ў лес, у лес зайдзі!
Адпачынь там пасядзі!“
І так вышла ўсё да ладу!

Ганна.

Ты-ж адкуль ідзеш, Сымонка?

Сымон.

Я ў карчме служыў, ды ўцёк.
Ох, карчмар мне так дапёр —
Ну, хоць кідайся ў палонку!

Ганна.

Бедны! бедны! А ты вырас,
Ну, зусім дзяцюк другі,
І няма тае смугі...
А ў вачох той самы выраз —
Сьлед нябыўнае тугі...
А скажы: Ты помніў нас?
І мяне ці ўспомніў з раз?

Сымон.

Ня было тае часіны,
Таго вечара і дня,
Каб і ты й твая радня
Ня прышлілі мне на ўспаміны.
Я ляжу адзін, бывала,
Ноч зацятая, жуда,
І сьмяргэльная нуда
Кіпці выпусьціць і джала.
Але ўспомню аб табе я —
Чымся добранькім павее,
Забываецца карчма;
Зноў абудзіцца надзея,
Што ў жыцьці ня вечно цьма.

Ганна.

Дык ты помніў, што ёсць Ганна
Дзесь на хутары ў глушы?

Сымон.

Ты была ў маеі душы,
Заўжды міла і жаданна.

Ганна.

Ты, здаецца, за сьняданьне
Думаў сесьці? Сьнедай, дружа!
Чаго тут сьдзіскацца дужа?
Абы меў на то жаданьне!
А то хочаш: будзем разам
Мы спраўляць маёўку тут?

Сымон.

Я скажу, як Шлёма: „гут!“

Ганна.

А мой полудзень пад вязам —
Баль устроім, як пані!
Там з суніцамі збаночак.
Сыру смачнага кусочак
І грачанікі-бліны.

У цяньку старога дрэва
Селі, сьнедаюць яны,
І іх сэрцы згоды, сыневу,
Сьветлай радасьці паўны.
Не змаўкае іх гаворка:
Расказаў Сымон аб тым,
Як жылося яму горка,
Хто быў Шлёма і Якім,
Як ён рабіну ліхому
Там папомсьціўся за здэк,
І як пойдзе ён да дому —
Ён, з грашамі чалавек!
Павандруе ў сьвет з скрыпуляй,
Песьні будзе ён складаць,
Ён людзей дабром атуліць,
Каб палёжку людзям даць.
Потым сьціх Сымон панура,
Смутак зьлёг яму на твар —
Так змаўкае перад бурай
Поля стомлены абшар.
Ганна голаву схіліла,
Смуткавала і яна,
Бы адным крылом акрыла
Іх мысьль нейкая адна.

Сымон.

Што-ж мы змоўклі? Эх, Гануся!
Як падумаю, што зноў
Я адзін павалакуся —
Проста ў сэрцы стыне кроў.
Я нядаўна быў шчаслівы,
Не гадаў я ні аб чым,
Не падохаў сьвет жахлівы,
Як-бы я ня жыў у ім,
Бо ў той міг перад сабою
Меў цябе, цябе адну.

(Далей будзе.)

